

DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0239>

УДК [316.4:32.172]

JEL Classification: O15, O31, L 51, R 23

Ушенко Наталя Валентинівна

д.е.н., професор,
професор кафедри міжнародної економіки
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-3158-4497
e-mail: ushenko_nv@ukr.net

Кожем'якіна Світлана Миколаївна

д.е.н., професор,
професор кафедри управління
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-1314-0841
e-mail: s.kozhemiakina@kubg.edu.ua

Тупіка Аліна Станіславівна

магістрант спеціальності «Економіка»
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
e-mail: astupika.feu23m@kubg.edu.ua

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ЯК ЛЮДСЬКИЙ ЧИННИК ВПЛИВАЄ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК МІСТА

Анотація. У статті розглянуто теоретичні підходи до створення ефективних передумов сталого розвитку міст як урбаністичних середовищ, що розкривається у людиноцентричному векторі через запобігання ризиків зниження якості життя населення. Розкрито зміст та ознаки соціальних інновацій, окреслено специфіку прояву соціальної відповідальності у міських середовищах в контексті досягнення Цілей сталого розвитку (пріоритетно 9, 11). Акцентовано, що в умовах посилення глобалізаційних урбанізаційних процесів та зростання соціально-економічних викликів в Україні, соціальні інновації виступають ефективними інструментами для адаптації міської інфраструктури до нових потреб суспільства. З'ясовано спрямованість соціальних інновацій на трансформацію економічних та соціокультурних процесів, у т.ч. на засадах поведінкового підходу. Наведено практичні кейси впровадження соціальних інновацій в міське середовище Києва у функціональному взаємозв'язку переходу від статичної концепції Smart City до більш відкритої й адаптивної концепції Smarter City. Розкрито соціальну відповідальність як важливий компонент міського розвитку, що реалізується на принципах етики, рівності та активного залучення громадян до прийняття рішень. Охарактеризовано людську компоненту досягнення сталого розвитку міста, що реалізується через активну участь громадян, їхню залученість до процесів прийняття рішень і впровадження інновацій, поширення культури соціальної відповідальності. Відображено практичну доцільність синергії між інноваціями, громадською активністю та інклюзивними ініціативами задля ефективності сталого розвитку міст, що позитивно впливають на якість життя громадян. Визначено функціонал інтеграції соціальних інновацій та соціальної відповідальності у забезпеченні суспільної продуктивності сталого розвитку урбанізованих територій.

Ключові слова: урбаністичне середовище; місто; сталий розвиток; людський чинник; соціальні інновації; соціальна відповідальність; поведінкові моделі; урбанізаційні процеси.

ВСТУП

Постановка проблеми. Сталий розвиток міст є важливою складовою глобальних процесів урбанізації. Під сталим розвитком мається на увазі забезпечення гармонійної взаємодії природних та людських ресурсів, при якому зберігаються екологічні умови для

майбутніх поколінь, а також ефективно використовуються наявні економічні і соціальні ресурси. Він має значний вплив на соціальне, економічне та екологічне середовище. Згідно з Цілями сталого розвитку ООН [19], міста повинні стати інклюзивними, безпечними та стійкими, екологічно орієнтованими, щоб запобігати потенційним ризикам зниження якості життя населення. При цьому базові поняття дослідження «соціальні інновації» та «соціальна відповідальність» слід визначити інструментами виконання пріоритетних завдань Цілі сталого розвитку 11 «Сталий розвиток міст та громад» України для досягнення до 2030 року. Інтенсивна урбанізація, зміни клімату та соціально-економічні виклики вимагають інтеграції інноваційних технологій та соціально відповідальних практик (Ціль 9 «Інновації та інфраструктура») для створення комфортних та екологічних міст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання урбаністичного розвитку міських середовищ є предметом наукового інтересу вчених Буканова Г. [2], Brandtner С. [18], Липова В. [8], Рачинського А. [12], Романовської Ю.А. [13]. Зокрема базову основу впливу на сталий розвиток міст через специфіку соціальних процесів надають дослідження Бойко-Бойчук Л.В. [1], Іващенко О.А. [17], Соловйов А. [15], Крюкової І.О. [7], Ушкаренко І. [15], Федулової Л.І. [16], Шлапак А.В. [17]. Зважаючи на складність ідентифікації соціальних інновацій та потреби ефективного запровадження адаптивних моделей людської поведінки задля забезпечення суспільної продуктивності функціонування міських середовищ з урахуванням викликів воєнного та повоєнного періодів, вказані дослідження потребують подальшого розвитку.

Мета статті – визначити функціонал інтеграції соціальних інновацій та соціальної відповідальності у забезпечення суспільної продуктивності сталого розвитку міст.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

В Україні процес сталого розвитку міст підтримується рядом стратегічних документів, таких як «Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [4] та Закон України «Про засади державної регіональної політики» [10], які акцентують увагу на впровадженні інновацій у міське управління і залученні громад до створення стійких міських систем.

Оскільки сталий розвиток міст є складним і багатограним процесом, важливу роль у ньому відіграє людський чинник, який включає активну участь громадян у формуванні міського середовища, впровадженні технологічних нововведень та розвитку соціально відповідальних ініціатив. Сталий розвиток міст безпосередньо залежить від інтеграції інноваційних підходів, які охоплюють як технологічні, так і соціальні інновації. Особливо в цьому процесі відіграє активна участь громадян, державних установ і приватних організацій у формуванні комфортного, стійкого та функціонального міського середовища.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» інновації визначаються як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [11]. Поняття «соціальні інновації» узагальнено трактується вченими як нові ідеї, моделі та підходи, що ефективно задовольняють соціальні потреби, створюють нові соціальні зв'язки та сприяють розвитку співпраці між різними секторами суспільства. Вчені Ушкаренко Ю., Соловйов А. при трактуванні соціальних інновацій звертають увагу на досягнення соціального результату, які відповідають цілям суспільства щодо більш повного використання людських ресурсів [15]. На думку І. Соловей, соціальна інновація — це зміна відносин у суспільстві між

різними групами, між різними ролями — соціальними, інституційними, економічними. При цьому практик акцентує увагу на тому, що соціальна інновація починається зі зміни мислення [14].

Тому соціальні відносини набувають важливої ролі для вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем, сприяючи сталому розвитку на рівні міст. Дослідження Christof Brandtner підтверджує трансформаційний потенціал міст як центрів вагомих та масштабованих інноваційних рішень [18]. Характерною особливістю соціальних інновацій є їхня відмінність від традиційних технологічних або економічних нововведень. Вони мають унікальні риси, що визначають як методологію їх впровадження, так і результати. Соціальні інновації є складними і багатовимірними, а їхній вплив на суспільство часто важко виміряти або спрогнозувати через залежність від соціальних факторів і контексту. Вони здебільшого демонструють тривалий, але не завжди очевидний позитивний ефект на соціальні процеси. Саме тому дослідження, аналіз і ретельна інтерпретація їхньої ефективності є необхідними складовими реалізації таких інновацій (табл. 1).

Таблиця 1

Ознаки соціальних інновацій

Ознаки	Опис
Невизначеність термінів отримання очікуваного ефекту	соціальні інновації часто мають довгострокові наслідки, що важко прогнозувати у короткостроковій перспективі.
Складність методологічної площини визначення та оцінки кінцевого результату	визначити, наскільки ефективно реалізовано соціальну інновацію, вкрай складно через її взаємодію з різними соціальними факторами.
Складність гарантій та механізмів страхування соціальних інвестицій	відсутність чітких інструментів для забезпечення соціальних інвестицій від можливих ризиків.
Значний вплив соціальних факторів	соціальні інновації безпосередньо залежать від соціального середовища, культурних і політичних контекстів, а також індивідуальних мотивів учасників інноваційного процесу.
Необхідність наявності високого рівня культури	соціальна, політична та корпоративна культура повинні бути сприятливими для реалізації інновацій, а соціально-економічні відносини повинні підтримувати пріоритетність соціальних питань.
Наявність соціальної місії та соціальних цілей реалізації інновацій	інновації повинні не лише приносити економічний ефект, а й мати чітко визначену соціальну місію, спрямовану на поліпшення якості життя.
Створення соціальних (соціально-економічних) цінностей	соціальні інновації орієнтовані на створення нових цінностей у суспільстві, що можуть включати нові форми соціальної підтримки, рівності або справедливості.
Поява нового інструментарію сфери послуг та інфраструктури	інновації можуть призводити до створення нових форм послуг, таких як соціальний дизайн або сервіси, що підтримують соціальні зміни в містах.

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 7; 16].

Значущою особливістю соціальних інновацій є їхня гнучкість, що дозволяє адаптуватися до специфіки кожної конкретної ситуації. Це передбачає врахування місцевих умов, потреб населення та особливостей міського середовища. Наприклад, у контексті екологічного сталого розвитку важливими є ініціативи, спрямовані на просування екологічної свідомості, залучення громадян до енергозберігаючих практик чи створення спільних міських просторів.

Соціальні інновації не лише сприяють вирішенню актуальних проблем, але й формують довгострокову основу для сталого розвитку. Їхнє впровадження вимагає міждисциплінарного підходу та співпраці між громадськими організаціями, державними структурами й бізнесом [7]. Виділені ознаки соціальних інновацій (див. табл. 1) демонструють їх складність і специфіку в порівнянні з іншими типами інновацій, що використовуються у міському розвитку.

Після розгляду основних ознак соціальних інновацій, варто звернути увагу на їх важливу роль у забезпеченні сталого розвитку міст. В умовах урбанізації та зростання соціально-економічних викликів, інновації такого типу виступають ефективними інструментами для адаптації міської інфраструктури до нових потреб суспільства.

Соціальні інновації мають унікальні характеристики, що відрізняють їх від інших форм інновацій. Вони спрямовані на трансформацію не лише економічних, але й соціокультурних процесів, змінюючи звички, практики та зв'язки між громадянами. Наприклад, у Києві впровадження електронного сервісу «Київ Цифровий», який став універсальним сервісом для надання адміністративних послуг. Зокрема, застосунок дозволив мешканцям отримувати послуги онлайн, що зменшило корупційні ризики та сприяло прозорості взаємодії між громадою і владою. За статистикою, у липні 2024 року цією платформою активно користувалися понад 3,5 млн. киян, що свідчить про високий рівень довіри до новітніх технологій та їхню інтеграцію у повсякденне життя мешканців столиці [6]. Одним із найважливіших напрямків соціальних інновацій є впровадження концепції «Smart City», яка об'єднує цифрові технології, інтегровані рішення та інноваційні підходи для підвищення якості життя громадян.

У листопаді 2022 року на конгресі Smart City Expo в Барселоні Київ був удостоєний престижної нагороди «World Smart City Award Special Recognition» [3]. Це визнання підкреслило успіхи України у впровадженні цифрових технологій у різні аспекти міського життя, незважаючи на військові дії із-за агресії росії. Нагорода також стала символом солідарності міжнародної спільноти з Україною та визнанням її досягнень у розвитку інновацій навіть під час кризи [8].

Використання технологій «Smart City» у Києві дозволяє ефективно вирішувати соціально-економічні проблеми. Наприклад, завдяки впровадженню систем розумного управління міським трафіком, таких як адаптивні світлофори, рівень заторів значно знизився. Це сприяло суттєвому покращенню мобільності мешканців. Подібні рішення є лише однією з ілюстрацій успіху в інтеграції цифрових технологій для покращення міського середовища.

Поступово визнається важливість підходу, який враховує динамічний характер розвитку сучасного міста. Швидкий прогрес технологій зумовив перехід від статичної концепції Smart City до більш відкритої й адаптивної концепції Smarter City, яка фокусується на постійних змінах та комплексному оновленні. Смарт-технології більше не розглядаються як кінцева мета, а як інструмент для еволюції міського середовища. Концепція Smarter City пропонує сприймати розвиток міста як процес, що включає послідовні кроки для підвищення його зручності, адаптивності до нових викликів та покращення якості життя мешканців. Цей підхід акцентує увагу на безперервному вдосконаленні функціональних можливостей, які відкривають цифрові технології,

забезпечуючи якісні зміни у всіх аспектах міського життя. Особливий акцент робиться на розвитку людського, культурного та соціального капіталу, що є основою успішної інтеграції інновацій [8]. Врахування поведінкових чинників у взаємодії стейкхолдерів бізнесу, які можна було спроеціювати на розвиток урбанізованих територій, для досягнення результативності ширше розкрито у дослідженні Е. Терещенко, Н. Ушенко [20]. Незважаючи на очевидні переваги, ефективність соціальних інновацій часто важко оцінити через їхній багатофакторний вплив. Наприклад, ініціативи, спрямовані на покращення екологічного стану чи розбудову інфраструктури, мають одночасний вплив на соціальну згуртованість, рівень довіри до органів влади та інтеграцію вразливих груп населення.

Соціальна відповідальність є не менш важливим аспектом міського розвитку, оскільки вона базується на принципах етики, рівності та активного залучення громадян до прийняття рішень. Міста, в яких активно розвиваються соціально відповідальні інновації, можуть служити прикладом для інших територій, де бізнеси та органи влади активно працюють разом для забезпечення рівних можливостей для кожного громадянина, надаючи доступ до освіти, охорони здоров'я та екологічних ресурсів. Взаємодія між урядовими структурами, підприємствами та громадськими організаціями сприяє створенню стійкої соціальної та економічної екосистеми, де інновації та соціальна відповідальність взаємно посилюють один одного. Це дозволяє не лише покращити економічну ситуацію, але й підвищити рівень соціальної згуртованості та солідарності серед міського населення [2, с.16].

Також варто зазначити, що людський чинник є важливим у формуванні культури сталого розвитку на місцевому рівні. Відповідальне ставлення до ресурсів, поширення екологічної свідомості серед мешканців та підтримка місцевих ініціатив дозволяють забезпечити довгострокову стабільність міських процесів. Через освітні програми, просвітницьку діяльність та активні громадські ініціативи, міста здатні формувати не лише технологічні інновації, але й змішану культуру сталого споживання, що включає енергоефективність, збереження біорізноманіття та відповідальність за майбутнє покоління.

У місті Києві велику увагу приділяють проектам, що залучають молодь до розвитку міста. Наприклад, програма «Молодь у дії», яка спрямована на підтримку студентських ініціатив, щорічно фінансує понад 100 проектів, пов'язаних із освітою, культурою та екологією [5]. Такі програми формують середовище для реалізації потенціалу молоді, стимулюючи їх до соціальної активності та відповідальності за майбутнє своїх громад, що відповідно підсилює розвиток міста.

Соціальні інновації відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони не тільки вирішують поточні соціальні й економічні проблеми, а й формують довготривалі механізми для забезпечення стійкості міського розвитку. Їхній багатовимірний характер дозволяє адаптувати рішення до конкретних потреб місцевого середовища, водночас створюючи платформу для інтеграції різних соціальних груп та підвищення рівня довіри у суспільстві [7]. А. Рачинський при розробці концептуальної моделі урбанізаційного процесу у післявоєнний період України виділив три пріоритетні напрями адаптації – економічну, технологічну, соціальну [12]. У дослідженні С. Кожем'якіної, Н. Шабранської конкретизовано цілі відновлення міста Києва, які дотичні до розвитку людського капіталу, за інтервенціями пріоритетних цілей «Економічна конкурентоспроможність» та «Суспільство, створене для громадян» [6].

Не викликає сумніву позиція пріоритетності людського чинника в якості рушійної сили розвитку та відповідно повоєнного відновлення з урахуванням контексту сталого розвитку урбанізованих територій. Активна участь громадян, їхня залученість до

процесів прийняття рішень і впровадження інновацій, а також поширення культури соціальної відповідальності формують основу для сталого розвитку. Саме відповідальність та ініціативність населення стають запорукою ефективності інноваційних рішень та сприяють зміцненню соціальної згуртованості.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Синергія між інноваціями, громадською активністю та інклюзивними ініціативами визначає ефективність сталого розвитку на місцевому рівні. За допомогою таких ініціатив міста здатні не лише адаптуватися до викликів сучасності, але й активно формувати нові соціальні та культурні цінності, що позитивно впливають на якість життя громадян. У результаті, розвиток сталих міських просторів базується не лише на технологічних нововведеннях, а й на активній участі кожного члена громади в управлінні та формуванні міського середовища.

Отже, сталий розвиток міст є важливим елементом сучасних глобальних проблем, які потребують комплексного підходу та інтеграції різноманітних аспектів, таких як інновації, соціальна відповідальність, екологічна свідомість та активна участь громадян. Успішна реалізація стратегії сталого розвитку можлива лише за умови гармонійної взаємодії між державними структурами, приватними підприємствами та громадськістю.

Соціальні інновації та соціальна відповідальність взаємодіють як взаємопідсилюючі чинники, що забезпечують підтримку сталого розвитку міст. Місто-столиця Київ, як приклад сучасного урбаністичного середовища, демонструє позитивну динаміку впровадження соціальних інновацій, спрямованих на підтримку інклюзивності, екологічності та активної громадської участі.

Майбутнє сталого розвитку міст значною мірою залежить від здатності суспільства адаптуватися до нових викликів через поєднання інноваційних технологій, відповідального управління ресурсами та активного залучення громадян до створення спільного простору. Високий рівень культури соціальної відповідальності, підтримка місцевих ініціатив та інвестування в людський потенціал — це ті засади, які забезпечують не лише добробут теперішніх мешканців, але й стабільність для майбутніх поколінь.

Подальші дослідження логічно було б продовжити у площині взаємозалежності поведінкових моделей людської поведінки та формування сприяючого міського середовища. Це дозволить гармонізувати дію цих базових компонент для забезпечення логічного зв'язку ланцюга продуктивності «передумови – процес – результат».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко-Бойчук Л.В. Поняття «соціальна інновація»: типи визначень, приклади застосування. *Наука та інновації*. 2009. Т. 5. № 3. С. 94–99.
2. Буканов Г. М. (2020). Концепція сталого розвитку як основа формування державної екологічної політики на державному та регіональному рівнях. *Механізми публічного управління*. № 3. С. 71-76. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/15.pdf
3. Віталій Кличко: Київ отримав престижну нагороду «World Smart City Award Special Recognition» за додаток «Київ Цифровий». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kyivcity.gov.ua/news/vitaliy_klichko_kyiv_otrimav_prestizhnu_nagorodu_World_Smart_City_Award_Special_Recognition_za_dodatok_kiiv_tsifroviy/
4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 (в редакції від 13 серпня 2024 р. № 940) - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
5. Київська міська державна адміністрація. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kyivcity.gov.ua> (дата звернення: 29.11.2024).

6. Кожем'якіна С.М., Шабранська Н.І. (2023). Цілі розвитку людського капіталу в стратегіях розвитку та відновлення Києва і Київської області. *Економіка та суспільство*. (56). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-5>
7. Крюкова І.О. (2020). Соціальні інновації як стратегічний напрям розвитку інноваційної діяльності в Україні та фінансовий механізм їх реалізації. *Інноваційна економіка*. № 1-2. С. 15–22.
8. Липов В.В., Ушенко Н.В. (2023). Smarter Cities як альтернатива Smart Cities в умовах військових дій та повоєнного відновлення. Матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Цифрова трансформація в економіці, фінансах, менеджменті та підприємстві» секції «Економіка міста в умовах воєнного стану: внутрішні та зовнішні ресурси підтримки». [Електронний ресурс]. Київський університет імені Бориса Грінченка, 18 травня 2023 р. С. 27-31. – Режим доступу: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48655/>
9. Молодь в Дії: Благодійний фонд. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.molodvdi.org> (дата звернення: 29.11.2024)
10. Про засади державної регіональної політики: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JF4ZI00A?an=12> (дата звернення: 29.11.2024)
11. Про інноваційну діяльність: Закон України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
12. Рачинський А.П. (2023). Моделювання урбаністичних процесів у післявоєнний період. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Вип. 23. С. 158-163. DOI: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.34.31>
13. Романовська Ю.А. (2019). Місто як об'єкт соціально-економічної безпеки. *Проблеми економіки*. № 3 (41). С. 171-177.
14. Соловей І. (2018). Соціальна інновація починається зі зміни мислення [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://euprostor.org.ua/stories/138193> (дата звернення: 18.11.2024)
15. Ушкаренко І., Соловійов А. (2023). Соціальні інновації у системі сталого розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (7). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-05>
16. Федулова Л.І. (2008). Соціальні інновації в системі соціально-економічних відносин [Електронний ресурс]. *Український соціум*. № 3(26). – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/usoc/2008_3/60-74.pdf
17. Шлапак А.В., Іващенко О.А. (2024). Економіка міста: безпека та соціальна складова. *Інвестиції: практика та досвід*. Вип. 3. С. 31-36. DOI: 10.32702/2306 6814.2024.3.31
18. Brandtner, C. (2023). Can Cities Be the Source of Scalable Innovations? *Stanford Social Innovation Review*. <https://doi.org/10.48558/PWBD-NN15> - Режим доступу: https://ssir.org/articles/entry/can_cities_be_the_source_of_scalable_innovations#
19. Global Compact Network Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
20. Tereshchenko, E., Ushenko, N., Dielini, M., Nesterova, M., Lozhachevska, O., & Honcharenko, N. (2021). *Behavioral Models of Decisions-Making by Business and Industry Stakeholders. Financial and credit activity problems of theory and practice*, 5(40), 300–313. DOI: <http://doi.org/10.18371/fcaptop.v5i40.245156>

Natalya Ushenko

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of International Economics,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-3158-4497
e-mail: ushenko_nv@ukr.net

Svitlana Kozhemiakina

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Management Department,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-1314-0841
e-mail: s.kozhemiakina@kubg.edu.ua

Alina Tupika

Master's degree in "Economics"
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
e-mail: astupika.feu23m@kubg.edu.ua

SOCIAL INNOVATION AND SOCIAL RESPONSIBILITY: HOW THE HUMAN FACTOR AFFECTS SUSTAINABLE CITY DEVELOPMENT

Abstract. The article discusses theoretical approaches to creating effective prerequisites for the sustainable development of cities as urban environments, revealed in a human-centric vector through preventing risks of reducing the population's quality of life. The content and signs of social innovations are revealed, and the specifics of the manifestation of social responsibility in urban environments are outlined in the context of achieving the Sustainable Development Goals (priority 9, 11). It is emphasized that in the conditions of the strengthening of globalization urbanization processes and the growth of socio-economic challenges in Ukraine, social innovations act as effective tools for adapting urban infrastructure to the new needs of society. The focus of social innovations on the transformation of economic and socio-cultural processes has been clarified, including based on the behavioral approach. Practical cases of introducing social innovations into the urban environment of Kyiv in the functional relationship of the transition from the static concept of a Smart City to the more open and adaptive concept of a Smarter City are presented. Social responsibility is revealed as an important component of urban development, which is implemented on the principles of ethics, equality, and the active involvement of citizens in decision-making. The human component of achieving sustainable city development is characterized by citizens' active participation, involvement in decision-making processes and the implementation of innovations, and the spread of the culture of social responsibility. The practical expediency of synergy between innovations, public activity, and inclusive initiatives for the efficiency of sustainable development of cities, which positively affect citizens' quality of life, is reflected. The functionality of the integration of social innovations and social responsibility in ensuring the social productivity of the sustainable development of urbanized territories is determined.

Keywords: urban environment; city; sustainable development; human factor; social innovation; social responsibility; urbanization processes.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

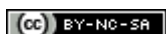
1. Boiko-Boichuk, L. (2009). The concept of "social innovation": Types of definitions, usage examples. *Science and Innovations*, 5(3), 94–99.
2. Bukanov, H. (2020). The concept of sustainable development as the basis for the formation of state environmental policy at the state and regional levels. *Mechanisms of Public Administration*, (3), 71–76. Retrieved from https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/15.pdf
3. Vitalii Klychko: Kyiv received the prestigious "World Smart City Award Special Recognition" for the "Kyiv Digital" application. (n.d.). Retrieved from [\https://kyivcity.gov.ua/news/vitaliy_klichko_kyiv_otrymav_prestizhnu_nagorodu_World_Smart_City_Award_

- Special_Recognition_za_dodatok_ki_v_tsifrovii/](https://kyivcity.gov.ua/news/vitaliy_klichko_kyiv_otrimav_prestizhnu_nagorodu_World_Smart_City_Award_Special_Recognition_za_dodatok_ki_v_tsifrovii/)
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020, August 5; revised 2024, August 13). *State Regional Development Strategy for 2021–2027* (Resolution No. 695). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
 5. Kyiv City State Administration. (n.d.). *Official website*. Retrieved November 29, 2024, from <https://kyivcity.gov.ua>
 6. Kozhemiakina, S., & Shabranska, N. (2023). The goals of human capital development in the strategies for the development and recovery of Kyiv and the Kyiv region. *Economy and Society*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-5>
 7. Kryukova, I. (2020). Social innovations as a strategic direction of innovation activity in Ukraine and the financial mechanism for their implementation. *Innovative Economy*, (1–2), 15–22.
 8. Lypov, V., & Ushenko, N. (2023). *Smarter Sities* as an alternative to *Smart Sities* under wartime and post-war recovery conditions. In *Proceedings of the International Scientific and Practical Online Conference “Digital Transformation in the Economy, Finance, Management, and Entrepreneurship”*, section “Urban economy under martial law: internal and external support resources” (pp. 27–31). Borys Grinchenko Kyiv University. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48655/>
 9. Youth in Action: Charitable Fund. (n.d.). *Official website*. Retrieved November 29, 2024, from <https://www.molodvdi.org>
 10. Parliament of Ukraine. (n.d.). *On the principles of state regional policy: Law of Ukraine*. Retrieved November 29, 2024, from <https://ips.ligazakon.net/document/JF4ZI00A?an=12>
 11. Parliament of Ukraine. (n.d.). *On innovative activity: Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
 12. Rachynskyi, A. (2023). Modeling urban processes in the post-war period. *Public Administration in Ukraine*, 23, 158–163. <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.34.31>
 13. Romanovska, Yu. (2019). The city as an object of socio-economic security. *The Problems of Economy*, 3(41), 171–177.
 14. Solovey, I. (2018). Social innovation begins with a change in thinking. Retrieved November 18, 2024, from <https://euproster.org.ua/stories/138193>
 15. Ushkarenko, I., & Solov'yov, A. (2023). Social innovations in the system of sustainable development. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, (7). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-05>
 16. Fedulova, L. (2008). Social innovations in the system of socio-economic relations. *Ukrainian Socium*, 3(26). Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/usoc/2008_3/60-74.pdf
 17. Shlapak, A., & Ivashchenko, O. (2024). City economy: Security and the social component. *Investments: Practice and Experience*, 3, 31–36. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.3.31>
 18. Brandtner, C. (2023). Can cities be the source of scalable innovations? *Stanford Social Innovation Review*. <https://doi.org/10.48558/PWBD-NN15>. Retrieved from https://ssir.org/articles/entry/can_cities_be_the_source_of_scalable_innovations#
 19. Global Compact Network Ukraine. (n.d.). Retrieved from <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
 20. Tereshchenko, E., Ushenko, N., Dielini, M., Nesterova, M., Lozhachevska, O., & Honcharenko, N. (2021). Behavioral models of decisions-making by business and industry stakeholders. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 5(40), 300–313. <http://doi.org/10.18371/fcaptp.v5i40.245156>

Стаття надійшла до редакції 01.12.2024 р.

Рецензовано 20.12.2024 р.

Опубліковано 31.12.2024 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.